

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

HJULET

Historiens hjul er et forunderligt et!

1. årgang nr. 1.

Tanker om fortiden

-en lokalhistorisk rundtur med Knud Hald-Pedersen, Annisse i august 1977.

Naturen har været gavmild mod vores kommune, vi har næsten alt: Det åbne hav, indsøer, enge, moser, løv- og nåleskove. Kort sagt, et så varieret landskab, som næppe findes andre steder. Så er spørgsmålet? Hvor meget får man ud af disse herligheder, når man i bil suser gennem landskabet, og føreren i hvert fald har rigeligt at gøre med at klare sig helskindet gennem den tiltagende trafik. Dette er vel sagtens en af grundene til, at cyklen igen er ved at blive populær; samtidig giver cyklingen den motion, mange borgere ikke får i deres daglige arbejde. Kommunen har de sidste år gjort en prisværdig indsats for at udbygge et net af cyklestier; vel fortrinsvis for skolebørnene, men de vil selvfølgelig blive benyttet af mange andre.

Desværre er mange af vore veje farlige at befærde på tohjulede køretøjer; men jeg vil alligevel skitsere en rundtur, som kun delvis kan foretages ad cyklestier.

Mange indfaldsveje til vores kommune er meget skønne; men den smukkeste og måske mest upåagtede er - efter min mening - denne: Når man kommer fra Hillerød, kører man over Tulstrup mod Alsønderup og herfra mod Nejede. Umiddelbart efter Nejede, på vej mod Annisse, åbenbares et storslået landskab, der næppe findes skønnere i landet. På højre side har vi Nejede Vesterskov, hovedsageligt en løvskov; her florerede kulsvierne i ældre tider.

De var indforskrevne fra Frankrig og skulle lære danskerne at lave trækul; de prægede egnen så meget, at man den dag i dag hos mange beboere kan genkende trækkene af de små, mørklødede franskmænd. Zakarias Nielsen har skrevet en glimrende roman »Kulsvierne«. I den fortælles om disse iltre folks drikkeri, slagsmål og krybskytteri. Man sagde, at når de med deres pindevogne kørte til staden med trækul, kørte de med 5 vognkæppe; den femte var til at slå med. Hovedpersonen i romanen boede i Alsønderup, men kom senere til Tisvilde.

Forude skimter vi nu Arresø, Danmarks største indsø, tidligere Arrefjord, hvilket vi skal vende tilbage til senere. På den modsatte søbred har vi halvøen »Grønne Alter«, og længere tilbage, helt nede ved søen, Lille-Lyngby. På vores venstre side har vi det store bakkedrag »Vittenbjerg«. Vi kommer længere frem og skimter forude Annisse kirke, højt placeret og flankeret af smukke gamle træer, som dog ikke hindrer det frie udsyn. Vi fortsætter langs søbredden og passerer Pøleåen. Når vi er kommet over den nye bro, er vi i Annisse sogn og dermed i Helsingø kommune.

På højre side har vi vældige engdrag, Pølemosen; disse engdrag strækker sig helt ned mod Højbjerg og Pibe Mølle. Pøleåen har sit udspring ved Hillerød

og var tidligere stærkt forurenset af urensset spildevand; efterhånden som kravene til rensning af spildevand er blevet forstærkede, er der sket en kendelig bedring, og i åen er et rigt fiskeliv. Nu stiger terrænet stærkt mod Annisse by, på »Bybakken« har man en storslået udsigt.

Hovgårds næs strækker sig ud i Arresø; på næsset ligger en enlig gård. Efter sigende var Abbed Vilhelm i sin tid stærkt interesseret i at placere et læge-kloster her, men på grund af de ustabile tilkørsels-forhold valgte han i stedet »Æbelholt«.

Vi når nu Annisse by. Fra byen er sidste år anlagt en udmærket sti langs Helsingevej til Bjørnehøjskolen. Netop nu ved dette skoleårs begyndelse er der etableret sti-forbindelse fra Skolen til Helsing. Annisse kirke er en typisk hvid landsbykirke fra det 12. århundrede. Kirken havde oprindeligt intet tårn, men i 1653 blev dette så bygget. Der hersker nogen uklarhed om, hvem der bekostede tårnet; så det spørgsmål må foreløbigt stå åbent. De tre bogstaver A.V.D. tydes på forskellig vis.

Vi kommer nu gennem en smuk gammel allé, kaldet »Indelukket«. Ved alleens slutning passerer vi »Damborenden«.

Nu går det op til »Flakte-Høj«, her er atter en storslået udsigt over Arresø. På den modsatte side, helt ned til søbredden ligger »Auderød skov«.

På venstre side af vejen ligger resterne af tre kæmpehøje. Efter sigende er de udgravet af Frederik den Syvende og så efterladt i en noget miserabel forfatning. Efter at have passeret »Dalenborg«, når vi et nyt højdepunkt, »Duebjerg«. Atter en strålende udsigt over søen; man ser på den modsatte side Vinderød kirke og højdedraget Arrenakke. Ligeledes er der en smuk udsigt over Ramløse bakker, et dejligt område, der næsten helt er udbygget med sommerhuse.

Vejen går nu et stykke fra Dalenborg og Bakkeland lige langs med søbredden; vi drejer til højre op ad det stejle »Sandbjerg«. Her, tildels gemt bag en lille granskov, ligger Arbejdsgiverforeningens kursusejendom »Arresøhøj«; kort efter når vi en samling huse, kaldet »Trekroner-husene«. Netop her drejer vejen mod Ramløse, og vi ser nu Arresø fra en anden vinkel; vi passerer gårdene »Kongens Glæde« og »Kongensgave«. Forude har vi nu Ramløse by, den smukke hollandske mølle er for få år siden blevet restaureret og udstyret med nye vinger.

Dette skete takket være en prisværdig indsats fra Ramløse-borgerne. Der sørges omhyggeligt for at vingerne, efter gammel skik, står i »kryds« på hverdage, og i »kors« på søn- og helligdage.

Ramløse kirke er fra det 12. århundrede. På bagsiden af altertavlen er opført navnene på præsterne siden reformationen; således står der om den første: »Niels tilforn munk«. Fra 1809 til 1849 havde man en præst, Peder Nielsen med tilnavnet »Smed«; han havde lært smedehåndværket, inden

han begyndte at studere, og det fortælles, at følgende tilfældige hændelse var årsagen til, at han fik Ramløse præstekald: Kongen var på rejse rundt i landet for at inspicere skolerne. Nær en landsby på Fyn mistede en af hestene en sko. Kongen spurgte nu en bondemand, hvor byens smed boede; han fik det svar, at man ikke havde nogen smed, men at præsten måske kunne hjælpe, da han tidligere havde været smed.

Man kørte nu op til præstegården, og præsten skoede kongens hest til majestætens fulde tilfredshed. Kongen spurgte, hvad arbejdet kostede; men præsten svarede, at det ikke kostede noget, men hvis kongen ville tænke på ham, når der blev et ledigt præstekald på Sjælland, ville det være betaling nok. Kongen lovede at tænke over sagen, og et års tid senere blev Ramløse-embedet ledigt, og Peder Nielsen fik det.

Han syslede stadigt lidt med sit oprindelige håndværk, og på en af præstegårdens udlænger står stadig en vindfløj, han har smedet. Fra Søkgrovej i Ramløse by er netop en ny sti åbnet; den løber i skellet mellem »Hovgård« og »Kviringgård« mod Arresø, hvor den følger søbredden til »Bækkegård«s udstykning.

På venstre side af stien ligger »Hovgård«, som nu ejes af balletmester Flemming Flint. Oprindeligt lå gården på bakken tæt ved Ramløse by, og her udspillede et af middelalderens historiske dramaer.

Siden Knud Lavard i 1131 blev myrdet i Haraldsted skov var landet i idelig borgerkrig. Roskilde-bispen Ricco var også en stor feltherre, som var indblandet i flere større bataljer. En af hovedpersonerne i begivenhederne var Harald Kesja - fra »Haraldsborg« ved Roskilde; han blev 1135 dræbt af Erik Emune, og af hans 9 sønner undslap kun een, Oluf. 1137 blev Erik Emune dræbt i Ribe af herremanden »Sorteplov«, og nu var hans søstersøn Erik hans aspirant til den danske trone.

1140 lykkedes det Harald Kesjas søn, Oluf at rejse en hær i Skåne mod Erik Lam. I første omgang lykkedes det at slå Eriks hær, som måtte flygte over til Sjælland; Oluf satte efter; men ved Buddinge å, nær Gentofte led han et blodigt nederlag til bisp Riccos hær.

1142 overnattede Ricco på Hovgården, Ramløse. I mulmet sejlede Erik ind i Arrefjord, gik i land med en mindre styrke, dræbte bispen og afbrændte gården.

Året efter blev Oluf endelig slået i Skåne, faldt selv i slaget, og nu havde Erik Lam endelig magten i hele riget.

Vi forlader disse blodige begivenheder og følger stien og søbredden, også en smuk tur, og når »Bækkegård«.

Nu må vi igen ud på den stærkt trafikerede Frederiksværksvej og fortsætter mod Bækkebroen over »Bækkeåen«.

Denne å, eller nærmere kanal, danner skel mellem Ramløse og Tibirke

sogne; i den store »Ellemose« havde gårdene i begge sogne hver sin englod, hvor man hentede sit vinterforbrug af tørv. Umiddelbart efter åen drejer vi til højre ad »Bækkebrovej« og når snart skovgårdet til Tisvilde hegn; her drejer en - ikke særlig god sti - langs skovgårdet indvendige side, og når man følger denne, kommer man til »Asserbo slotsruin«. Borgen ejedes i det 12. århundrede af den berømte Hvide-slægt, men gik til grunde under sandflugten. Ruinerne er ikke særligt velbevarede; i ældre tider var den slags fortidsminder jo ikke fredede, og omegnens beboere hentede her gratis byggematerialer. I ældre gårde kan man endnu finde munkesten, som sikkert stammer herfra. Vi kan fortsætte nordpå, forbi skovfogedhuset ad vejen mod Tisvilde til venstre op til »Bangshøj« og »Enebærdalen«, der har en meget særpræget bevoksning. Man bør også tage en afstikker til Troldeeskoven; i denne del af skoven har blæsten fra havet vredet de gamle fyrretræer i de mærkeligste former, som godt kan ligne trolde og andre uhyrer. Vi tager nu tilbage til Bækkebrovej for at opleve den skønne tur langs Tibirke bakker og Ellemosen. Disse storladne bakker er sanddriver, skabt af hundreder af års sandfygning.

Her begyndte tidligt udstykning til sommerhuse, og havde myndighederne ikke foretaget fredning, ville hele bakkedraget sikkert have været bebygget og dermed et lukket land for offentligheden. En af de første, der slog sig ned her, var Johannes V. Jensen. Som dreng kom jeg nogle gange op til ham sammen med senere konservator på Zoologisk Musæum, Ulrick Møhl-Hansen. Her gik han og syslede med mange ting; han havde indrettet en lille smedie, og han arbejdede også med træ. Han byggede bl.a. et par vandski, som vi sejlede på, dels i Bækkeåen og dels i Arresø, på fartøjet var malet navnet »Tir«. Han opførte nær huset en mammut i naturlig størrelse, materialerne var cement og sten, og stødtænderne var et par vældige egegrene.

På den modsatte side af mosen, ved Lundebjerg, boede svogeren Ludvig Holstein; han gik dagligt lange ture langs Ellemosen, og en gammel, meget stor pil på Ramløse Præstegård inspirerede ham til digtet:

Ved mosen står et enligt træ
og hælder mod sin skygge;
mens vinterrugen går i dræ
bag runde bakkers rygge.

Andre prominente skikkelser fandt behag i egnen; således byggede den meget kendte kunstmaler Vedel et stort stråttækt hus i Kalvehave, ved foden af Tibirke bakker. Huset ligger der stadig. Hans Hartvig Seedorff boede også på egnen i mange år, her skrev han bl.a. bogen om myrernes samfund »Myregeneralen Kong Callus«. Når vi har passeret Vedels hus og fortsætter

Udsigt mod Helsinge skole, september 1977.

mod Tibirke, kommer vi snart til Tibirke gamle skole. Da den for mange år siden blev nedlagt, blev den købt af en pensioneret skovfoged. Samme skovfoged havde flere kontroverser med forfatteren Hans Scherfig, og da denne skrev romanen »Den forsvundne fuldmægtig«, som senere blev filmatiseret, resulterede det i et sagsanlæg. Skovfogeden og alle andre kunne i Karl Stegger finde visse lighedspunkter og genkende situationer, som var forekommet mellem forfatteren og skovfogeden.

Som tidligere nævnt dannede sandflugten Tibirke bakker, det oprindelige Tibirke har ligget, hvor bakkerne nu er; mange nåede dog at flytte husene mod øst, inden sandet opslugte dem.

Vi er efterhånden nået til Tibirke kirke.

Det store kor er bygget for de gaver, middelalderens pilgrimme skænkede, når de valfartede til »Helene kilde«.

Oprindeligt har målet for valfarterne været den hellige »Tirs kilde« eller »Tirs væld«, som stadig risler ud af bakken lige ved vejen knap 100 meter sydøst for kirkegårdsdiget. Ved krigsguden Tirs eller Tyrs helligkilde har der i oldtiden ligget et gudevi, sikkert på det sted, hvor kristne missionærer siden byggede kirken. Omkring dette Vi samledes vore forfædre fra hele Sjælland hver sommer til store fester. For at klare den store tilstrømning, blev der anlagt en bred, brolagt vej tværs over Ellemosen fra Ramløse Nordkrog. For nogle år siden fremdrog Nationalmuseets folk vejen, som man nu tydeligt kan se; et vejskilt ved Tibirke angiver, hvorledes man kommer derud.

Vi fortsætter nu gennem Tibirke og Tisvilde by til Tisvildeleje. Her var

tidligere livlig aktivitet af fiskere; nu er der kun en enkelt fiskerbåd tilbage. Fangsten bliver solgt direkte til forbrugerne, landligere som fastboende. Ved vejens ende kommer vi til den store parkeringsplads, beliggende ved skoven med direkte adgang til en herlig badestrand. Her er en vidunderlig udsigt, blåt hav og i baggrunden svenskekysten med Kullens klippeformationer. På tilbageturen kan vi gøre holdt i Tisvilde by og tage en afstikker til sandflugtsmonumentet og Helene kilde og grav.

Hertil valfartede syge og værkbrudne Skt. Hans nat og overnattede på graven; man påstår at flere herved opnåede helbredelse, eller i hvert fald bedring.

Vi fortsætter nu til Vejby; her er den højt beliggende kirke større end landsbykirker i almindelighed, til gengæld er den »kun« fra det 15. århundrede.

Vi kører nu mod nord-øst til Rågeleje, en lille by, hvor fiskeriet før i tiden var hovederhvervet. Byen ligger helt ned til stranden, og her er udsigten til Kullen endnu bedre end i Tisvilde.

Her går Strandvejen mod Gilleleje; men vi drejer til højre mod Helsingø. Først passerer vi dog en lille landsby, Valby. Byen har egen kirke, som er noget særpræget, fordi den er rødkalket. Valby har menigheds-fællesskab med Helsingø og dermed fælles præst. Inden vi er nået så langt, har vi dog passeret det storslåede landskab »Heatherhill«, disse vældige lyngklædte bakker strækker sig helt ud til kysten, de er fredede og må kun befærdes til fods. Der ligger p-plads og campingplads ganske tæt ved. Efter Valby nærmer vi os hurtigt Helsingø by; forinden bør vi dog foretage en afstikker til Valby Hegn. Kort efter, at vi har passeret skovløberhuset, er vi ved de sjældne langdysser; dysserne, som er placeret i fem grupper, er en virkelig seværdighed, men på grund af deres beliggenhed finder kun få vej hertil. Nu er vi straks i stationsbyen Helsingø, en meget livlig handelsby med en masse velassorterede forretninger. De sidste år er der sket en kolossal udvidelse af det bebyggede areal og dermed af befolkningstallet.

Kommunens rådhus ligger her i byen, og hele administrationen er samlet på ét sted; den nuværende borgmester Chr. Grønkjær har bestridt embedet siden kommunesammenlægningen i 1970. Det særprægede rådhus, der fremtræder i røde sten, er tegnet af den nu afdøde Hillerød-arkitekt, Gunnar Pedersen. Vi forlader Helsingø ad Østergade, kører til Nejlunge, hvor vi drejer til højre ad Kæderupvej og opnår herved en skøn tur gennem Højbjerg hegn, indtil vejen udmunder i Kildevejen.

Herefter kører vi mod Hillerød til udkanten af Kagerup; der går en smal vej til højre, Solbjergvej. Vi fortsætter ad denne snoede vej gennem endnu et smukt landskab, på højre side engdrag og på venstre høje, til dels beplantede bakker. Dette område bærer navnet »Højbjerg Orne«.

Når vi har passeret »Ornelandet«, dukker »Pibe Mølle« op forude. Navnet dækker ikke alene møllen, men også den samling huse, som ligger i dens umiddelbare nærhed.

Om navnet Pibe Møllens oprindelse hersker nogen uklarhed. Et sagn på egnen fortæller, at det kan føres tilbage til »den sorte død«. Hele befolkningen var udsløjet af pesten; kun en ung pige havde overlevet og vandrede nu i udkanten af Grib Skov; hun satte sig ved vejkanten og græd bitterligt. Da kom en ung karl fra skovsiden; han var den eneste, der havde undgået pest-døden der. Han satte sig hos den grædende pige, og de to blev nu enige om at slå sig sammen.

De bosatte sig på egnen og grundlagde en ny slægt. Stedet, hvor han fandt pigen, kaldte de »Pige-mølle«, og dette skulle så senere være ændret til »Pibe Mølle«.

Selve møllen er en af de få tilbageværende stubmøller i landet; den har ikke været i brug i mange år og var efterhånden ved at synke i grus. Imidlertid fandt Nationalmuseet møllen bevaringsværdig, ikke mindst på grund af dens høje placering i det smukke, typiske nordsjællandske landskab. Den blev da grundigt restaureret og vedligeholdes stadig af museet.

Et godt stykke til venstre ligger »Kildevælde«, egnens første, men for længst nedlagte andelsmejeri.

Bag mejeriet ligger »Petershvile«, en stor proprietærgård; i modsætning til Pibe Mølle kender man her navnets oprindelse. I Ramløse-Annisse havde man en præst Peder Lakjer, om ham skrev biskop Balle, at han »drev en kedsommelig snak, var ubegavet og havde en frastødende omgang«. Efter 40 år som præst blev han afsat for »ægteskabelig utroskab«; men til trods herfor dog tildelt en årlig pension på 600 rigsdaler.

Desuden overlod man ham et stykke af Annisse kirkejord, og her byggede han så en gård. Han ville begraves i haven og kaldte derfor i god tid gården »Petershvile«; tilladelsen blev dog aldrig givet hertil, og han blev stedt til hvile på Ramløse kirkegård.

Nu kører vi tilbage til Højbjergvej, og en kilometer fremme når vi sogneskellet til Alsønderup og er dermed tilbage til vort udgangspunkt, Hillerød Kommune.

Hermed slutter vi vores rundtur; kun dele af egnens seværdigheder har vi fået med, og kun meget små dele af turen kan tilbagelægges ad stier.

Jeg håber med denne beskrivelse at have givet folk lyst til selv at gå på opdagelse i vores skønne egn og at have inspireret myndighederne til at fortsætte udbygningen af sti-systemer, så det meste kan opleves på cykelture.

Knud Hald-Pedersen

Ørby ved vintertid aar 1884

-en dagbogs beskrivelser af livet på Hyldekærsgaard fortalt af nu afdøde bestyrer Hans Jørgen Hansen, Annekroggaard

Søndagen den 6 Januar 1884

I Dag er det første gang at jeg har begyndt at øve mig i at Skrive. Siden min skolegang, men det er ikke saa at blive Messter ligestraks, man begynder end Gjerning. Men jeg haaber ved god Øvelse, at det kommer nog, nu skal jeg til at Skrive Historrier.

Gode Ven, jeg skriv til dig, for dig jeg ikke hade andet at bestille og slyder mit brev for dig jeg ikke har noget at Skrive om,

Hans Jørgen Hansen, Ørby,

Mandagen den 7de Januar

Rinsede vig Havre om Formidagen og om Eftermidagen Maalde vig op, Peer og Hans bar op Jørgen og Jeg Maalde op der var 60 Tyve Td. det var god Udgangsvind.

Tirsdagen den 8de Januar.

Det var Solskind vid Task og Skarhaggelse Peer var hende til Nils Olsens og Slagtede

Onsdagen den 9de Januar

Var det Raakoldt Rinen hen på Eftermidagen, Vig Task hele Dagen. Torsdagen den 10de Januar. Task vig Halmen bar vig ud over Tørhuset, Fredagen den 11de Januar, Task vig til Midagen og om Eftermidagen Kastitede og begydede at Rinse og Fyldende.

Dagen efter den 12de Januar

bar vi op der var 57½ Td. Søndagen den 13de Januar Var jeg Hjemme, Mandagen den 14de Januar. Task vig Rug. Tirsdagen den 15de Januar, Task vig til Limide, og saa Braadede vig til Kaffetid, ogsaa lavede vig Lanhalm til Aften og Dagen efter, Onsdagen den 16de Januar. Task vig Renden af dagen, Torsdagen den 17de Januar Fylgtde vig Rug, Fredagen den 18de Januar. Var Peer Kjørende paa Frederiksværd og vig Skarhaggelse, og Renssede vig Log og Lade, Lørdagen den 19de Januar Braadede vig og Begynde at lave Lanhalm,

Søndagen den 20de Januar var Peer til Smedie med den Brune, Mandagen, den 21de Januar var Hans og Sine, i Hillerød, og Peer var til Auktion nede ved Stranden og jeg og Jørgen lavede Lanhalm, om Formidagen. og om Eftermidagen, var jeg ved Stranden efter Planger, Tirsdagen den 22de Januar, lavede vig Lanhalm Peer var ved Stranden, efter Planger, og Jern for Smeden. Onsdagen den 23 Januar. Task vig Lanhalm, vig bar den ud

Billedet viser udsigten fra Ørby Baum ca. 1912. Hyldekærsgaard ses i øverste venstre hjørne. Man ser tydeligt stuehusets hvide østgavl og den gamle trælade mod syd.

over det Lille Hus og vig Task af Rivnen, og om Eftermidagen var jeg paa Møllen og bestilte en Kave, og vi Rinsede Rug Torsdagen den 24de Januar. Task Hans og Jørgen med Pjælel Peer og jeg Vasskede Kjræatur og Hans og jeg var ude at Kaste Sne. Fredagen den 25de Januar. Fløgde vig Kjorn end, Hans og Peer var udde til Lars Peters til Bralop.

Lørdagen den 26de Januar. Task vig Kjorn Rug, om Formidagen.

Søndagen den 27 Januar var jeg Hjemme. Mandagen den 28 Januar Flødtde vig Hjalm ud. og begynde at Flødtde Hød end. Tirsdagen den 29de Januar Flødtde vig Rinsden af Høet en. og vi Task Kjorn. Peer var til Mølle. Onsdagen den 30de Januar. Task vig Kjorn. H. J. Hansen Der var Auktion hende hos Kjøbmanden.

Torsdagen den 31de Januar. Task vi Kjorn.

Fredagen den 1de Februar, Task vig Korn. om Formidagen, og om Eftermidagen Task vi Emder, og Rinsede Emder.

Lørdagen den 2den Februar. Rinsede vi Korn og bar op og om Eftermidagen Møvede jeg og vi skar Haggelse, Søndagen den 3de Februar. Hvar jeg Hjemme i Ramløse, Mandagen den 4de Februar Task vi hele Dagen.

Tirsdagen den 5de Februar. Task vi Korn om Formidagen og om Eftermidagen Task vi Emder og Kastdede vi Emder, jeg var til Komidie. Onsdagen

den 6de Februar Task vi hele Dagen. Torsdagen den 7de Februar Task Medaften. Hans og Peer og Sine var til Komodie. Fredagen den 8de Februar Task vi om Formidagen og om Eftermidagen Kastdede vi Ef Emder Hans og Peer, var til Smedie med Erik, Lørdagen den 9de Februar Peer var til Skovauktion. Hans og Jørgen Task med Plægel. Søndag den 10de Februar. var jeg Hjemmet Manden var Kjørende i Møne med Stines Maskine. Hans og Maren var i Kirken.

Mandagen den 11de Februar Task vi hele Dagen Tirsdagen den 12de Februar Task vi Korn om Formidagen og om Eftermidagen Task vi Emder og begynde at Kastde Emder. Peer var hende til Nils Olsens at Klatde. Hans Jørgen Hansen Ørby.

Onsdagen den 13de Februar. Slatdede vi to Grise og vi Kastdede Emder, om Formidagen og om Eftermidagen.

Task Hans og Jørgen med Pjæl, jeg Trillede Halm ned. Mandagen den 14 Februar var Peer Kjørende i Hillerød, jeg Trillede Halm ned, Hans Og Jørgen Task om Formidagen, og om Eftermidagen var Jørgen til bal.

Fredagen den 15de Februar. Trillede jeg Halm ned Manden og Grete var Kjørende i Helsingø og vi Rinsede Rug. Hans Arbejde let i Hughuset. Lørdagen den 16de Februar. Task Hans og Jørgen om Eftermidagen blev Hans Syg, jeg bar Strøelse ned.

Søndagen den 17de Februar. var jeg Ridende inde I Kalehave. Mandagen den 18de Februar Task Jørgen. Peer og jeg Skar Brænde om Formidagen og om Eftermidagen Hug Peer Ryktræer, jeg Borrede holler idem, Hans var Syg men han hjalp dom Sine med at bærre Vand end, for dig Brykkede. Tirsdagen den 19de Februar om Formidagen Hug Peer Ruktræer, og jeg Borrede huller og vi skar Brænde og om Eftermidagen Huggede jeg Brænde. Jørgen Task. Onsdagen den 20de Februar. Var Hans og jeg gaanende i Ammeldrop med Studen. Peer var ogsaa derhenne med end Kalv og om Eftermidagen Huggede jeg Brænde Jørgen Task. Torsdagen den 21. Februar Rinsede vi Korn om Formidagen og om Eftermidagen Maalte vi op Jørgen Task.

Fredagen den 22de Februar Fejede vi Renssden af Gaarden, Peer slog et forniden af Porten jeg Skolvlede askmødingen op Peer og jeg stak Braader op Jørgen Task.

Lørdagen den 23de Februar

Strællede jeg Kor, og om Eftermidagen to vi Kartoffler end, og vi Rensede Rug. Jørgen Task.

Søndagen den 24de Februar. Var jeg Hjemme i Ramløse, Mandagen den 25de Februar. Var det Fasdelaav var Hans og Sine og jeg til Bal. Tirsdagen den 25de Febar Februar Rensede vi Rug om Formidagen og om

Eftermidagen To vi Kartoffler end Onsdagen den 26de Februar. Var vi Ammeldrop med Tyrren, om Formidagen og om Fløte vi Stak end Torsdagen den 28 Februar var Peer Kjørede i Hellerød og tog derfra til Kjøbenhavn. Jeg Passede Kreatur Hans Arbejdede i Hughuset. Fredagen den 29de Februar. Passede jeg Kreatur. Hans Arbejdede i Hughuset om Eftermidagen var jeg Kjørede i Vejby. Peer kom Hjem fra Kjøbenhavn om Aftenen.

Lørdagen den 1de Marts. Skar vi Haggelse Peer var til SkovAuktion Hans Arbejdede i Hughuset jeg Rensede Svinehuse. Manden var Syg. Søndagen den 2den Marts. Var jeg Hjemme Peer var Kjørede udde til Jørgen Niensens med Madamen, og Slatter Olsen fra Hillerød var her

Mandagen den 3de Marts. Passede jeg Kreatur, Hans og Peer Task Frø, Tirsdagen den 4de Marts Task Peer og Hans om Formidagen og om Eftermidagen var Peer Kjørede i Skoven for Kristoffer. jeg passede Kreatur. Onsdagen den 5 Marts Task vi Ærder, hele Dagen, Torsdagen den 6 Marts Kastdede vi om Formidagen, og om Eftermidagen var Manden og Kristen Kjørede i Valby efter to Kager ogsaa var de nede til Hans Anders i Møne og fik en Hund, Fredagen den 7 Marts Peer og Maren var til Gilde. og vi Rensede Ærder. der var 13½ Td,

Lørdagen den 8de Marts Møvede jeg Svinehuse om Formidagen og om Eftermidagen var vi i Skoven, Søndagen den 9de Marts var jeg til Kirke og Sine og min Fader var her henne og om Aftningen var jeg i Holløse Mandagen den 10de Marts Savvede Peer og Hans Brænde jeg Huggede, Brænde, Tirsdagen den 11de Marts. Passede jeg Kreatur om for=Midagen og om Eftermidagen var vi i Skoven. Onsdagen den 12de Marts. Rinsede vi Maskiner. og Pollitipbetjentene var her. Torsdagen den 13 Marts Var Hans og jeg i Skoven. Peer var til Mølle og vi Gravede Rotter ud, og om Eftermidagen lagde Peer Broven om i Eriks Baas. og vi Savede Brænde. Lørdagen den 15de Marts. Rensede jeg Svinehuse. Peer var til Begravelse i Kageop, Manden var til Møde i Vejby. Hans Arbejdede i Hughuset. Søndagen den 16de Marts Var jeg Hjemme i Ramløse Mandagen den 17de Marts. Peer var i Hillerød, og Hans og jeg kjørte tre Læs Grus paa Gaden, og jeg rinsede Hønsehus. Tirsdagen den 18de Marts. Skovede vi to Piler og Hans Savede Brænde og jeg Hukkede Brænde. Onsdagen den 19 Marts var Per til Av=tion hende hos Kjøbmanden jeg passede Kreatur, og Hans Arbejdede i Hughuset. Torsdagen den 20de Marts. Var Per Kjørende efter Sten til Polv i Vejby, og jeg passede Kreatur Hans Rørde Rugen. om Formidagen og om Eftermidagen To vi Kaminen ned oppe i Havestuen, Stenen Trilede jeg op i omGans-Huset. Fredagen den 21 Marts. Kjørte Per og Hans Mød, Jørgen Læssede og jeg Strøede. Lørdagen den 22de Marts. Strøede Jørgen og jeg, Per og Hans Pløede til Medaftenstid ogsaa Møvede

jeg Svinehuse Hans Møvede Føllehuset Per og Jørgen Pyssede oppe i Havestuen. Søndagen den 23de Marts. Var jeg Hjemme Manden og Græde var i Helsinge Per og Kristen var i Vejby til Gymnastik Hans og Sine var til Bal.

Mandagen den 24de Marts, Kjørte Per og Hans Grus dig hende den udde i Bent Jensen Grusgrav, og laden udde ved Hans Nielsen. Jeg Pladede Sejpil nede ved Hans Mortens og jeg Grov holler oppe ved Stinbongen, Tirsdagen den 25de Marts. Kjørte Per og Hans Grus jeg streop dig kørte 4 Læs her hjem. Onsdagen den 26de Marts. Kjørte Per og Hans Møjd jeg strøede og Jørgen Læsede. Torsdagend en 27de Marts Pløide Per og Hans Jørgen og jeg strøede Mød, Fredagen den 28de Marts. Jeg var ridende i Kalehave og Hans og jeg skollede Mulskud ud om Formidagen og om Eftermidagen Rinsede vi i Haven og jeg ar Ridende i Helsinge Per var til Skov=Avtion

Lørdagen den 29de Marts Rinsede jeg Svinehuse Per og Hans Rullede og vi Trillede Grus i Haven.

Søndagen den 18de Oktober 1885. Var jeg Hjemme og tre Lomme=Tørklæder med Hjem til vaskonen.

Slut.

Afskrevet efter Haandskrift på Annakroggard, Mønge.

Vejby, d. 26. November 1944.

E. J. Larsen.

Her følger nu dagbogen skrevet på nutidsdansk. Oversættelsen er udført af arkivleder fhv. overass. Ejnar Larsen, Vejby:

Søndag den 6. januar 1884

I dag er det første gang siden min skolegang, at jeg har begyndt at øve mig i at skrive. Men det er ikke sådan at blive mester ligestraks, man begynder en gerning. Men jeg håber, at det nok kommer ved god øvelse. Nu skal jeg til at skrive historier.

Gode ven, jeg skriver til dig, fordi jeg ikke havde andet at bestille og slutter mit brev, fordi jeg ikke har noget at skrive om.

Hans Jørgen Hansen, Ørby

Mandag den 7. januar

rensede vi havre om formiddagen, og om eftermiddagen målte vi op. Per og Hans bar op, og Jørgen og jeg målte op. Der var 60 tdr. Der var god udgangsvind.

Tirsdag den 8. januar

Det var solskin. Vi tærskede og skar hakkelse. Per var henne hos Niels Olsens og slagtede.

Onsdag den 9. januar

var det råkoldt og regn hen på eftermiddagen. Vi tærskede hele dagen. Torsdag den 10. januar tærskede vi. Halmen bar vi ud over tørvehuset. Fredag den 11. januar tærskede vi til middag, og om eftermiddagen kastede vi og begyndte at rense og fylde.

Dagen efter den 12. januar

bar vi op, der var 57½ tdr. Søndag den 13. januar var jeg hjemme. Mandag den 14. januar tærskede vi rug. Tirsdag den 15. januar tærskede vi til lillemiddag, og så brådede vi til kaffetid og lavede langhalm til aften og dagen efter. Onsdag den 16. januar tærskede vi resten af dagen. Torsdag den 17. januar fyldte vi rug. Fredag den 18. januar var Per kørende på Frederiksværk, og vi skar hakkelse og rensede lo og lade. Lørdag den 19. januar brådede vi og begyndte at lave langhalm. Søndag den 20. januar var Per til smedie med den brune. Mandag den 21. januar var Hans og Sine i Hillerød, og Per var til auktion nede ved stranden. Jeg og Jørgen lavede langhalm om formiddagen, og om eftermiddagen var jeg ved stranden efter planker. Tirsdag den 22. januar lavede vi langhalm. Per var ved stranden efter planker og jern for smeden. Onsdag

den 23. januar tærskede vi langhalm, vi bar den ud over det lille hus, og vi tærskede rivning af. Om eftermiddagen var jeg på møllen og bestilte en kage, og vi rensede rug. Torsdag den 24. januar tærskede Hans og Jørgen med plejl. Per og jeg vaskede kreaturer, og Hans og jeg var ude at kaste sne. Fredag den 25. januar flyttede vi korn. Hans og Per var ude til Lars Peters til bryllup.

Lørdag den 26. januar tærskede vi korn, rug, om formiddagen.

Søndag den 27. januar var jeg hjemme. Mandag den 28. januar flyttede vi halm ud og begyndte at flytte hø ind. Tirsdag den 29. januar flyttede vi resten af høet ind, og vi tærskede korn. Per var til mølle. Onsdag den 30. januar tærskede vi korn. Der var auktion henne hos købmanden.

Torsdag den 31. januar tærskede vi korn.

Fredag den 1. februar tærskede vi korn om formiddagen, og om eftermiddagen tærskede vi emter og rensede emter.

Lørdag den 2. februar rensede vi korn og bar op, og om eftermiddagen muggede jeg, og vi skar Hakkelse. Søndag den 3. februar var jeg hjemme i Ramløse. Mandag den 4. februar tærskede vi hele dagen.

Tirsdag den 5. februar tærskede vi korn om formiddagen, og om eftermiddagen tærskede vi emter og kastede emter. Jeg var til komedie. Onsdag den 6. februar tærskede vi hele dagen. Torsdag den 7. februar tærskede vi til midaften. Hans, Per og Sine var til komedie. Fredag den 8. februar tærskede vi om formiddagen, og om eftermiddagen kastede vi emter. Hans og Per var til smedie med Erik. Lørdag den 9. februar. Per var til skovauktion. Hans og Jørgen tærskede med plejl. Søndag den 10. februar var jeg hjemme. Manden var kørende i Mønge med Stines maskine. Hans og Maren var i kirke. Mandag den 11. februar tærskede vi hele dagen. Tirsdag den 12. februar tærskede vi korn om formiddagen, og om eftermiddagen tærskede vi emter og begyndte at kaste emter. Per var henne til Niels Olsens at slagte. Onsdag den 13. februar slagtede vi to grise og kastede emter om formiddagen, og om eftermiddagen tærskede Hans og Jørgen med plejl, jeg trillede halm ned. Mandag den 14. februar var Per kørende i Hillerød, jeg trillede halm ned, Hans og Jørgen tærskede om formiddagen, og om eftermiddagen var Jørgen til bal.

Fredag den 15. februar trillede jeg halm ned. Manden og Grete var kørende i Helsingø, og vi rensede rug. Hans arbejdede lidt i huggehuset. Lørdag den 16. februar. Hans og Jørgen tærskede. Om eftermiddagen blev Hans syg. Jeg bar strøelse ned.

Søndag den 17. februar var jeg ridende inde i Kalvehave.

Mandag den 18. februar. Jørgen tærskede. Per og jeg skar brænde om formiddagen, og om eftermiddagen huggede Per rygræer, og jeg borede huller i dem. Hans var syg, men han hjalp dog Sine med at bære vand ind,

da de bryggede. Tirsdag den 19. februar. Om formiddagen huggede Per rygtræer, og jeg borede huller, og vi skar brænde. Om eftermiddagen huggede jeg brænde. Jørgen tærskede.

Onsdag den 20. februar var Hans og jeg gående i Ammendrup med studen. Per var også derhenne med en kalv. Om eftermiddagen huggede jeg brænde. Jørgen tærskede. Torsdag den 21. februar rensede vi korn om formiddagen, og om eftermiddagen målte vi op. Jørgen tærskede.

Fredag den 22. februar fejede vi resten af gården. Per slog et brædt fornedden på porten. Jeg skovlede askemøddingen op. Per og jeg stak bråder op. Jørgen tærskede.

Lørdag den 23. februar

striglede jeg køer, og om eftermiddagen tog vi kartofler ind og rensede rug. Jørgen tærskede.

Søndag den 24. februar var jeg hjemme i Ramløse.

Mandag den 25. februar var fastelavnsmandag. Hans og Sine og jeg var til bal. Tirsdag den 25. februar rensede vi rug om formiddagen, og om eftermiddagen tog vi kartofler ind. Onsdag den 26. februar var vi i Ammendrup med tyren om formiddagen, og om eftermiddagen flyttede vi stak ind.

Torsdag den 28. februar var Per kørende i Hillerød og tog derfra til København. Jeg passede kreaturer. Hans arbejdede i huggehuset. Fredag den 29. februar passede jeg kreaturer. Hans arbejdede i huggehuset. Om eftermiddagen var jeg kørende i Vejby. Per kom hjem fra København om aftenen. Lørdag den 1. marts skar vi hakkelse. Per var til skovauktion. Hans arbejdede i huggehuset. Jeg rensede svinehuse. Manden var syg.

Søndag den 2. marts var jeg hjemme. Per var kørende ude til Jørgen Niensens med madammen, og slagter Olsen fra Hillerød var her.

Mandag den 3. marts passede jeg kreaturer. Hans og Per tærskede frø.

Tirsdag den 4. marts tærskede Per og Hans om formiddagen, og om eftermiddagen var Per kørende i skoven for Kristoffer. Jeg passede kreaturer. Onsdag den 5. marts tærskede vi ærter hele dagen. Torsdag den 6. marts kastede vi om formiddagen. Om eftermiddagen var manden og Kristen kørende i Valby efter to kager, og så var de nede til Hans Anders' i Mønge og fik en hund. Fredag den 7. marts. Per og Maren var til gilde, og vi rensede ærter. Der var 13½ tdr. Lørdag den 8. marts muggede jeg svinehuse om formiddagen, og om eftermiddagen var vi i skoven. Søndag den 9. marts var jeg til kirke. Sine og min fader var herhenne, og om aftenen var jeg i Holløse. Mandag den 10. marts savede Per og Hans brænde, jeg huggede brænde. Tirsdag den 11. marts passede jeg kreaturer

om formiddagen, og om eftermiddagen var vi i skoven. Onsdagen den 12. marts rensede vi maskiner, og politibetjentene var her. Torsdagen den 13. marts var Hans og jeg i skoven. Per var til mølle, og vi gravede rotter ud. Om eftermiddagen lagde Per broen om i Eriks bås, og vi savede brænde. Lørdag den 15. marts rensede jeg svinehuse. Per var til begravelse i Kagerup, Manden var til møde i Vejby. Hans arbejdede i huggehuset. Søndag den 16. marts var jeg hjemme i Ramløse. Mandag den 17. marts var Per i Hillerød, og Hans og jeg kørte tre læs grus på gaden, og jeg rensede hønsehus. Tirsdag den 18. marts skovede vi to pile. Hans savede, og jeg huggede brænde. Onsdag den 19. marts var Per til auktion henne hos købmanden, jeg passede kreaturer, og Hans arbejdede i huggehuset. Torsdag den 20. marts var Per kørende efter sten til Povl i Vejby, og jeg passede kreaturer. Hans rørte rugen om formiddagen, og om eftermiddagen tog vi kaminen ned oppe i havestuen. Stenene trillede jeg op i omgangs- huset. Fredag den 21. marts kørte Per og Hans møg, Jørgen læssede, og jeg strøede. Lørdag den 22. marts strøede Jørgen og jeg. Per og Hans pløjede til midaftenstid, og så magede jeg svinehuse, Hans magede følhuset, Per og Jørgen pudsede oppe i havestuen. Søndag den 23. marts var jeg hjemme. Manden og Grethe var i Helsingø, Per og Kristen var i Vejby til gymnastik, Hans og Sine var til bal.

Mandag den 24. marts kørte Per og Hans grus. De hentede det ude i Bent Jensens grusgrav og lagde det ude ved Hans Nielsens. Jeg plantede sejpil nede ved Hans Mortens og gravede huller oppe ved stenbunken.

Tirsdag den 25. marts kørte Per og Hans grus, jeg kastede op. De kørte 4 læs hjem. Onsdag den 26. marts kørte Per og Hans møg, jeg strøede og Jørgen læssede. Torsdag den 27. marts pløjede Per og Hans. Jørgen og jeg strøede møg. Fredag den 28. marts. Jeg var ridende i Kalvehave, og Hans og jeg skovlede muldskud ud om formiddagen, og om eftermiddagen rensede vi i haven, og jeg var ridende i Helsingø. Per var til skovauktion. Lørdag den 29. marts rensede jeg svinehuse. Per og Hans rullede, og vi trillede grus i haven.

Søndagen den 18. oktober 1885 var jeg hjemme og havde tre lommetørklæ- der med hjem til vaskekonen.

Slut

Hans Jørgen Hansen, født 15-7-1867, død 30-1-1937, var bestyrer hos gårdejer, fru Ane Kirstine Sørensen, Annakroggård, Mønge, fra ca. 1900 til sin død. Hans dagbog gik til grunde ved gårdens brand 16-1-1963.

Per = Peder Christensen (død 1902), gårdejer, Hyldekærgård, Ørby.

Jørgen = Jens Jørgen Nielsen (f. 1853) husmand, Åmosevejen 7, Ørby. Han arbejdede på Hyldekærgård i 60 år.

Manden = Peder Olsen (død 1894), gårdejer, Hyldekærgård.

Maren = Maren Larsine Pedersdatter (1842-1917), datter af Peder Olsen og gift med Peder Christensen.

Grethe = måske Margrethe Larsdatter, gift med Peder Olsen, eller Peder Christensens datter Hanne Margrethe Christensen (1871-1965), Ellemosevejen 12, Ørby.

Kristen = Christen Peder Christensen (1875-1954), gårdejer, Hyldekærgård, bankdirektør, RD, søn af Peder Christensen.

HOLBO HERREDS
LOKALHISTORISKE
ARKIV HELSINGE